

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ
ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО НАКЛАДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ
АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ**

Колектив авторів

Дніпро
2023

УДК 342.95+351.74

М 54

*Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 1 від 21 вересня 2023 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

кандидат юридичних наук **Вадим ФУРСА** – доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, капітан поліції;

Роман САВАСТЬЯНОВ – начальник СЮП ВП ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області, майор поліції;

кандидат юридичних наук **Іван СЕРЕДИНСЬКИЙ** – старший інструктор з особистої безпеки тренінгового центру ГУНП в Дніпропетровській області, старший лейтенант поліції.

М 54 **Методичні рекомендації щодо накладення поліцейськими адміністративних стягнень / кол. авт. : канд. юрид. наук О. Ю. Камишанський, М. О. Шевяков, канд. юрид. наук К. В. Бахчев, М. Р. Каліман. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 60 с.**

ISBN 978-617-8035-45-7

Методичні рекомендації підготовлено за ініціативи авторського колективу кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

У виданні окреслено рекомендації щодо застосування адміністративного стягнення у справах про адміністративні правопорушення, котрі належать до юрисдикційної діяльності працівників органів та підрозділів Національної поліції України та інших суб'єктів за підвідомчістю. Розкрито особливості оформлення та надано практичні поради щодо диференційованого підходу до застосування різних видів стягнень.

Методичні рекомендації можуть стати у пригоді представникам правоохоронної системи України, а також використовуватися в освітньому процесі закладів вищої освіти України при викладанні дисциплін адміністративно-застосовної та адміністративно-тлумачної діяльності. Поряд із теоретичним матеріалом викладено запитання для самоконтролю.

ISBN 978-617-8035-45-7

© Автори, 2023

© ДДУВС, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. АДМІНІСТРАТИВНЕ СТЯГНЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ФУНКЦІЇ	6
2. ВИДИ, ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ	26
3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОСКАРЖЕННЯ ПРАВОПОРУШНИКОМ НАКЛАДЕНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ	39
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ПЕРЕДМОВА

Особливе місце у забезпеченні законності та дисципліни, підтриманні публічної безпеки та громадського порядку, захисті прав, свобод та інтересів громадян, створенні нормальних умов для діяльності суб'єктів владних повноважень посідають така міра відповідальності, як адміністративне стягнення.

Адміністративні стягнення відіграють вагомую роль у якісному та ефективному вихованні особи, яка вчинила адміністративне правопорушення шляхом впливу на її правосвідомість. Їх застосування має подвійне значення: по-перше, вони використовуються з метою протидії адміністративним проступкам, формують повагу до дотримання правил співжиття, загальнообов'язкових правил поведінки, по-друге – є мірою відповідальності і застосовуються з метою запобігання вчиненню нових адміністративних правопорушень як самим правопорушником, так і учасниками провадження у справі про адміністративні правопорушення, іншими особами. Характерними рисами адміністративних стягнень є їхня самостійність, а отже, вони виступають основним важелем впливу на особу-порушника, вважаються покаранням та тягнуть додаткові обмеження чи обтяження для основного суб'єкта провадження у справі про адміністративне правопорушення – особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Чинним законодавством хоча і встановлено процесуальний порядок їх накладення (перелік уповноважених органів і посадових осіб, які мають юрисдикційні повноваження, строки, процесуальне оформлення, порядок оскарження та ін.), однак визначення сутності, змісту, підстав, процедур та особливостей їх застосування має велике як теоретичне, так і практичне значення.

У методичних рекомендаціях зроблено акцент на такому суб'єкті накладення адміністративних стягнень, як це працівники органів та підрозділів Національної поліції України. У своїй адміністративно-юрисдикційній діяльності поліцейські застосовують адміністративне стягнення задля оперативного, економічного та ефективного впливу на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності. Саме за

допомогою таких заходів суб'єкти владних повноважень всебічно та повно виконують покладені на них завдання щодо здійснення провадження у справах про адміністративне правопорушення та встановлення обставин, що мають значення для правильного вирішення адміністративної справи.

Методичні рекомендації підготовлено відповідно до програм навчальних дисциплін: «Адміністративна відповідальність», «Поліцейська діяльність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції» – і базуються на досвіді викладацької діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Під час ознайомлення з методичними рекомендаціями всі бажаючі зможуть зосередити увагу на баченні авторів через призму як традиційних, так і нетрадиційних точок зору у сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності.

1. АДМІНІСТРАТИВНЕ СТЯГНЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ФУНКЦІЇ

При здійсненні провадження у справі про адміністративне правопорушення одну з фундаментальних ролей відіграє застосування адміністративних стягнень. Накладення адміністративного стягнення передбачено Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими нормативно-правовими актами.

Для того, щоб надати деталізований аналіз адміністративного стягнення, потрібно розуміти його поняття. Отже, адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.¹ Адміністративне стягнення є елементом системи заходів адміністративного примусу, призначеним для забезпечення та дотримання прав і інтересів як юридичних, так і фізичних осіб, захисту суспільних відносин у сферах громадського порядку та громадської безпеки, транспорту, торгівлі та підприємницької діяльності тощо. Така міра відповідальності покликана виконувати функції щодо покарання осіб, які вчинили адміністративні проступки, і застосовується, коли інші заходи примусу з боку уповноважених суб'єктів органів державної влади не досягли впливу на порушника, не запобігли або не припинили вчинене правопорушення.

Метою адміністративного стягнення є очікуваний результат, що має намір досягнути посадова особа адміністративної юрисдикції. Він відповідає завданням належного регулювання суспільних відносин на основі суворого додержання всіма суб'єктами та учасниками провадження у справі про адміністративне правопорушення вимог Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів. Досягнення цього результату можливе шляхом застосування заходів примусу до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, тобто порушила права та інтереси юридичних або фізичних осіб, і обов'язково пов'язане з обмеженням прав або інтересів самого порушника.

Важливо, що адміністративне стягнення – це не тільки елемент

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

примусу, а ще й виховний захід, що застосовується з метою виховання особи-порушника в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також задля запобігання новим правопорушенням, вчиненим як самим порушником, так і іншими особами. Тобто накладене адміністративне стягнення обмежує матеріальні блага або інтереси особи, яка вчинила адміністративний проступок, а також виховує учасників провадження у справі про адміністративне правопорушення та інших осіб, так як застосування мір відповідальності покликане нівелювати антигромадську або антисоціальну поведінку, відновлювати порушені правовідносини і відшкодовувати завдану правопорушенням матеріальну чи моральну шкоду. Найголовнішою метою мір відповідальності є те, щоб у соціумі не вчинялись адміністративні правопорушення, викорінювалися стереотипи аномії або ілюзії безкарності. Застосування адміністративних стягнень спонукає соціум до правослухняної поведінки, виправлення її, а також до негативної оцінки з боку сторонніх осіб.

Адміністративні стягнення складають цілу систему, що містять різні за характером та наслідками для порушника види, котрі залежать від тяжкості вчиненого адміністративного правопорушення, самої особи, ступеня її вини, майнового стану тощо. Положеннями ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачено всі види адміністративних стягнень, котрі розташовані залежно від тяжкості застосованих обмежень до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення. Найпершим у цьому списку є попередження, а найсуворішим – адміністративний арешт.

Відповідно до ст. 24 КУпАП за вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватися такі адміністративні стягнення:

1. Попередження;
2. Штраф;
3. Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
4. Конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
5. Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання);
6. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
7. Громадські роботи;

8. Виправні роботи;
9. Суспільно корисні роботи;
10. Адміністративний арешт;
11. Арешт з утриманням на гауптвахті.

Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень. Так, може бути передбачено **адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства** за вчинення адміністративних правопорушень, що грубо порушують правопорядок.²

Приписами ст. 24 ч. 3 КУпАП передбачена адміністративне видворення іноземців та осіб без громадянства. Так, відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 іноземці або особи без громадянства можуть бути видворенні за межі України у разі вчинення ними певних правопорушень або якщо вони порушили законодавство України про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. У законі чітко вказано коло суб'єктів, яким надано право приймати рішення та безпосередньо здійснювати процедуру видворення цієї категорії осіб. Але ч. 3 ст. 24 КУпАП чітко вказує обставину, за якою іноземців і осіб без громадянства може бути видворено за межі України, – це **вчинення ними адміністративних правопорушень, що грубо порушують правопорядок**, а також коло суб'єктів, стосовно яких таку процедуру може бути застосовано – **іноземці та особи без громадянства**. Уповноважені особи органів та підрозділів Національної поліції, у розумінні ст. 30 цього закону, не мають повноважень щодо адміністративного видворення іноземців або осіб без громадянства. Поліцейські уповноважені на виявлення, припинення, зібрання доказової бази та оформлення процесуальних документів щодо вчинення зазначеними спеціальними суб'єктами адміністративних правопорушень, що грубо порушують правопорядок, та передання адміністративних матеріалів до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, його територіальних органів та територіальних підрозділів, органів охорони державного кордону або органів Служби безпеки України для прийняття рішення щодо адміністративного видворення за межі України осіб-порушників.

Важливо, що кожна стаття Особливої частини КУпАП містить чіткі

² Там само.

види адміністративного стягнення за вчинення конкретного адміністративного проступку. Тому орган (посадова особа), уповноважений за підвідомчістю на розгляд справи та винесення рішення у справі, може призначити особі, яка вчинила адміністративне правопорушення, тільки той вид міри відповідальності, котрий зазначений у санкції порушеної статті.

Окремо ст. 24-1 КУпАП визначено заходи впливу виховного характеру, що можуть бути застосовані до спеціального суб'єкта – неповнолітніх осіб у віці від 16 до 18 років. За вчинення адміністративних правопорушень до таких осіб можуть бути застосовані такі заходи впливу:

1. Зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
2. Попередження;
3. Догана або сувора догана;
4. Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінують, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.³

Ці заходи впливу утворюють систему, що побудована за тяжкістю примусових заходів: **від менш суворого:** зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого – **до більш суворого:** передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінують, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

³ Там само.

Зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого полягає в обов'язку неповнолітнього в присутності інших осіб або за допомогою засобів масової інформації, мережі Інтернет тощо попросити вибачення у особи, якій адміністративним правопорушенням завдано фізичної, майнової або моральної шкоди. Аспектом є те, що орган, котрий за підвідомчістю має право проводити розгляд справи та виносити рішення, повинен переконатися, що неповнолітній дійсно усвідомив неправомірність своєї поведінки, суспільну шкідливість своїх дій і щиро кається у вчиненому. Якщо ж орган адміністративної юрисдикції, оцінивши всі обставини справи і пояснення потерпілого, дійде висновку, що застосування такого заходу впливу буде достатньо, то він уповноважений на його оголошення неповнолітньому.

Попередження – захід впливу на неповнолітнього, що полягає в усному оголошенні органом публічної адміністрації офіційного застереження та засудження суспільно шкідливої поведінки, що виразилася у вчиненні адміністративного проступку. Важливо те, що попередження обов'язково виноситься письмово та має відображення у постанові.

Догана або сувора догана – заходи впливу, покликані на зміну морально-психологічних поглядів неповнолітньої особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, у разі регулярного ведення девіантного способу життя, прояву антигромадської поведінки або/та вчинення правопорушень. Догана або сувора догана є більш суворим заходом, ніж попередження, і має за мету осуд неправомірної поведінки неповнолітнього.

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання – захід впливу, що полягає в накладенні обов'язку на батьків або осіб, які їх замінюють, чи на педагогічний або трудовий колектив за їх згодою, а також окремих громадян на їх прохання з виховання неповнолітнього, вжиття до нього культурно-освітніх заходів,

роз'яснювальних бесід, контролювання його поведінки. Важливо, що спеціальний суб'єкт, якому може бути передано неповнолітнього, повинен надати згоду, мати бажання і можливість забезпечити на належному рівні виховний вплив як своїм прикладом, так і створенням необхідної атмосфери. Добровільна згода неповнолітнього у цьому випадку жодної ролі не відіграє. Що стосується передачі неповнолітнього трудовому або педагогічному колективу, то такий захід має за мету вплинути на його правосвідомість, оскільки їхні представники вже знають цю особу, яка вчинила адміністративне правопорушення, так як навчають її або працюють разом із нею.

Варто враховувати, що неналежним чином буде впливати на правосвідомість неповнолітнього його передача батькам, які рішенням суду позбавленні батьківських прав, або батькам чи іншим особам, які ведуть антигромадський спосіб життя, зловживають алкогольними напоями або наркотичними речовинами, схильні до вчинення деліктів тощо.

Важливо, що застосовувати заходи впливу до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років за вчинення ними адміністративних правопорушень мають право, за підвідомчістю, **тільки судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.**

Адміністративні стягнення, залежно від тяжкості адміністративного правопорушення, заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх, **поділяються на основні та додаткові.**

У ст. 25 КУпАП зазначено:

Оплатне вилучення, конфіскація предметів та позбавлення права керування транспортними засобами можуть застосовуватися як основні, так і додаткові адміністративні стягнення;

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – тільки як додаткове;

Інші адміністративні стягнення, зазначені в ч. 1 ст. 24 КУпАП, можуть застосовуватися тільки як основні.

За одне адміністративне правопорушення може бути накладено основне або основне і додаткове стягнення.

Зазначені в ст. 24 КУпАП адміністративні стягнення поділяються на основні та додаткові залежно від того, застосовуються вони окремо (як самостійні) або тільки приєднуються до таких додатково. Як приклад, попередження, штраф, виправні роботи, громадські роботи, суспільно корисні роботи, адміністративний арешт, арешт з утриманням на гауптвахті застосовуються тільки як основні. Додатковими можуть бути тільки ті адміністративні стягнення, що за своєю правовою природою не призначаються як самостійні, а можуть додаватися тільки до основного. Наприклад: 1) *оплатне вилучення предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення*; 2) *конфіскація: предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення*. Додаткове адміністративне стягнення може бути призначене органом, уповноваженим на розгляд справи, тільки у тому разі, якщо ця міра відповідальності передбачена санкцією застосованої статті Особливої частини КУпАП.

Частина 2 ст. 25 КУпАП передбачає норми, що дозволяють комбінування адміністративних стягнень. Вона встановлює, що за вчинення адміністративного проступку уповноваженим органом можливе застосування лише одного основного адміністративного стягнення або одного основного в поєднанні з одним додатковим стягненням.

Важливо, що одночасне застосування двох і більше як основних, так і додаткових адміністративних стягнень не допускається.

Статтями 26–32-1 КУпАП передбачено адміністративні стягнення, розкрито їхні сутність та особливості.

Приписами ст. 26 КУпАП розкрито сутність такого адміністративного стягнення, як **попередження**.

Попередження як захід адміністративного стягнення вноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом.⁴ Цей вид адміністративного стягнення застосовується до осіб, які, як правило, вчинили адміністративні правопорушення невеликої тяжкості, тобто такі, що не завдають суттєвої шкоди суспільним відносинам. Попередження вноситься тільки в письмовій формі і використовується тільки у тому разі, коли воно зазначено у санкції застосованої статті Особливої частини

⁴ Там само.

КУпАП. Накладання цього виду адміністративного стягнення не тягне за собою матеріальних втрат чи обмежень прав у особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

У разі, якщо санкцією статті Особливої частини КУпАП передбачено альтернативу попередженню, наприклад, штраф, то вона застосовується тільки у тому випадку, коли особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, характеризується з позитивної сторони, адміністративний проступок вчинила вперше і якщо існує достатньо підстав вважати, що накладення саме цього стягнення буде достатньо для виконання головної мети – виховання особи та недопущення вчинення деліктів у майбутньому.

Важливо, що застосування такої міри відповідальності, як попередження, тягне для особи-порушника правові наслідки. Якщо на особу було накладено попередження, то ще протягом року вважається, що особа притягнута до адміністративної відповідальності.

Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виконується органом (посадовою особою), що виніс постанову, шляхом оголошення постанови порушнику. Якщо постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження вноситься під час відсутності порушника, копія постанови вручається йому протягом трьох днів або висилається особі, щодо якої її винесено.⁵

Статтею 27 КУпАП передбачено, що **штраф** є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим кодексом та іншими законами України.

Штраф – це адміністративне стягнення майнового характеру, що виражається в отриманні грошей від особи, яка притягнута до адміністративної відповідальності, і направленні їх до бюджету органів державної влади або місцевого самоврядування.

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, крім випадків, передбачених статтями 300-1, 300-2 КУпАП, а в разі оскарження такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів із дня повідомлення про залишення скарги без задоволення.

У разі відсутності самотійного заробітку в осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративне правопорушення, штраф стягується з батьків або осіб, які їх замінюють.

Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України, за винятком штрафу,

⁵ Там само.

що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України.

У разі несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення документ, що підтверджує його сплату, або його копія не пізніше трьох робочих днів після закінчення строку, передбаченого ч. 1 ст. 307 КУпАП, надсилається правопорушником до органу (посадовій особі), що виніс постанову про накладення цього штрафу.⁶

У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений ч. 1 ст. 307 КУпАП, постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до органу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, його роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягуються:

– подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті КУпАП та зазначеного у постанові про стягнення штрафу;

– витрати на облік зазначених правопорушень. Розмір витрат на облік правопорушень визначається Кабінетом Міністрів України.

Постанова про накладення штрафу, за якою стягнення штрафу проведено повністю, з відміткою про виконання повертається органі (посадовій особі), що виніс постанову.⁷

Якщо правопорушник не сплатить подвійну суму штрафу, гроші буде стягнуто з нього примусово на основі Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016.

Стаття 28 КУпАП передбачає **оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення.**

Оплатне вилучення предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат із реалізації вилученого предмета.

Порядок застосування оплатного вилучення і види предметів, що підлягають вилученню, встановлюються КУпАП та іншими законами України.

Оплатне вилучення предмета – це вид матеріального стягнення, що обмежує певні права особи-порушника і застосовується за вчинення адміністративних проступків із посяганням на речі матеріального світу

⁶ Там само.

⁷ Там само.

або їх використанням. Важливо, що оплатне вилучення застосовується тільки до предметів, що стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, і стосується власників таких предметів.

Оплатне вилучення предмета має відображення у трьох взаємопов'язаних діях:

- 1) примусовому вилученні за рішенням суду;
- 2) реалізації у передбаченому законом порядку;
- 3) передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахування витрат із реалізації вилученого предмета.

Постанова про оплатне вилучення предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, виконується державним виконавцем. Предмет, вилучений на підставі постанови про його оплатне вилучення, здається державним виконавцем для реалізації в порядку, встановленому законом. Суми, виручені від реалізації оплатно вилученого предмета, відповідно до ст. 28 КУпАП, передаються колишньому власникові з відрахуванням витрат, пов'язаних із проведенням виконавчих дій.⁸

Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, визначена ст. 29 КУпАП.

Конфіскація предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, що є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України.

Конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватися до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Порядок застосування конфіскації, перелік предметів, котрі не підлягають конфіскації, а також особливості порядку застосування конфіскації тварин встановлюються КУпАП та іншими законами України.⁹

Конфіскація предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, – це обов'язково примусова безоплатна передача такого предмета у власність

⁸ Там само.

⁹ Там само.

держави. Єдиним монопольним органом, котрий має право за підвідомчістю застосувати цей вид адміністративного стягнення, є суд. **Підставою для конфіскації** є рішення судді у вигляді постанови у справі про адміністративне правопорушення. Постанова про конфіскацію предмета, грошей із відміткою про виконання повертається до суду, котрий виніс постанову.

Важливо, що конфіскації піддається тільки те майно порушника, що є знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, а не все, котрим він володіє на основі права власності.

Статтею 29 КУпАП детерміновано, що конфіскувати дозволено лише той предмет, що є особистою власністю особи, яка вчинила адміністративне правопорушення. Якщо піддавати конфіскації предмет, що не належить порушнику, то цей вид адміністративного стягнення не буде мати смислового навантаження, заради якого він введений законодавчим органом у дію. У цьому випадку покараний буде власник майна, а не порушник. Це важливо, оскільки предмет переходить у власність держави.

Конфіскацію предмета слід відрізнити від оплатного вилучення предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, так як конфіскація здійснюється безоплатно з переходом предмета у власність держави, а оплатне вилучення пов'язане з відшкодуванням його вартості власнику майна.

Статтею 30 КУпАП передбачено позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Позбавлення наданого даному громадянинуві права полювання застосовується на строк до трьох років за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом.

Позбавлення наданого даному громадянинуві права керування транспортними засобами застосовується на строк до трьох років за грубе або повторне порушення порядку користування цим правом або на строк до десяти років за систематичне порушення порядку користування цим правом.

Якщо особою, позбавленою права керування транспортним засобом, до закінчення строку дії такого стягнення вчинено нове адміністративне правопорушення, за яке застосовано стягнення у виді позбавлення права керування транспортним засобом, до стягнення за вчинення нового адміністративного правопорушення приєднується невідбута частина стягнення. При цьому загальний строк позбавлення права керування транспортним засобом може перевищувати гранично допустимий строк, передбачений ч. 2 ст. 30 КУпАП.

Позбавлення права керування засобами транспорту не може застосовуватися до осіб, які користуються цими засобами у зв'язку з інвалідністю, за винятком випадків керування у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також у разі невиконання вимоги поліцейського про зупинку транспортного засобу, залишення на порушення вимог встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, учасниками якої вони є, ухилення від огляду на наявність алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Позбавлення права полювання не може застосовуватися до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом на строк від шести місяців до одного року, незалежно від того, чи передбачене воно в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою, особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом строком на один рік, коли його спеціально передбачено в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП.¹⁰

Адміністративне стягнення у вигляді позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю полягає в тому, що у передбаченому законом порядку громадянин обмежується на встановлений санкцією норми строк у спеціальному праві або праві обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

Диспозиція статті передбачає умови та категорію осіб, до яких позбавлення права може не застосовуватися. Так, адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом не застосовується до осіб, які користуються цими засобами у зв'язку з інвалідністю. Також позбавлення права полювання не може застосовуватися до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування. При цьому законодавець указав, що особи, які користуються транспортними засобами в зв'язку з інвалідністю, можуть бути

¹⁰ Там само.

позбавленні права керування цими засобами у зв'язку з суттєвим порушенням правил дорожнього руху України. До таких порушень належать: керування у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також невиконання вимоги поліцейського про зупинку транспортного засобу, залишення на порушення вимог встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, учасниками якої вони є, ухилення від огляду на наявність алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції. Тобто, якщо належними і допустимими доказами буде встановлено, що особа, яка користується транспортними засобами у зв'язку з інвалідністю, вчинила одне зі вказаних порушень на транспорті, то орган (у цьому випадку – суддя) може винести постанову про позбавлення права керувати транспортними засобами. З приводу позбавлення права полювання законодавець сформулював норму так, що вона має альтернативу тільки в одному випадку – коли полювання для особи є основним джерелом існування.

Важливо, що, установлюючи вищу і нижчу межі санкцій за вчинення конкретних адміністративних проступків, нормотворчий орган надає право уповноваженим особам за підвідомчістю диференціювати, залежно від випадку, стягнення з урахуванням всіх обставин справи.

Постанова про позбавлення права керування транспортними засобами виконується посадовими особами органів Національної поліції.

Постанова про позбавлення права керування суднами виконується керівником центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері морського (внутрішнього водного) транспорту, його заступниками, керівником територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері морського (внутрішнього водного) транспорту, його заступниками, капітаном морського порту, його заступниками.

Постанова про позбавлення права полювання виконується зазначеними у ч. 2 ст. 242 КУпАП посадовими особами органів мисливського господарства.

Виконання постанови про позбавлення права керування транспортним засобом здійснюється шляхом вилучення посвідчення водія на строк позбавлення права керування транспортними засобами та внесення до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України відомостей про позбавлення права керування транспортним засобом на строк, визначений постановою, та про вилучення посвідчення водія.

Особа вважається позбавленою права керування транспортним засобом після набрання законної сили рішенням суду про позбавлення цього права.

Якщо посвідчення водія не було тимчасово вилучено в порядку, передбаченому статтею 265-1 КУпАП, особа, позбавлена права керування транспортним засобом, зобов'язана негайно здати посвідчення водія до уповноважених органів Національної поліції.

У разі виявлення в особи посвідчення водія, що підлягає здачі, його вилучення здійснюється поліцейським.

Після закінчення строку позбавлення права керування транспортним засобом посвідчення водія повертається в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Виконання постанови про позбавлення права полювання провадиться шляхом вилучення посвідчення мисливця.

У разі ухилення особи, позбавленої права полювання, від здачі посвідчення мисливця працівники, уповноважені здійснювати контроль у галузі мисливського господарства та полювання, вилучення посвідчення мисливця провадять у встановленому порядку.

Порядок вилучення посвідчення мисливця встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства.¹¹

Адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю характеризується у трьох площинах:

1. Призначається тільки судом;
2. Термін застосування є чітко визначеним – від шести місяців до одного року;
3. Не має значення, чи передбачена така міра відповідальності в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП.

Суд під час розгляду справи, аналізуючи всі обставини, зобов'язаний також встановити характер адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою, та особи, яка вчинила адміністративне правопорушення. Якщо ж уповноважений орган визнає за неможливе збереження за такою особою права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, то до неї можливе застосування такого засобу реагування.

Статтею 30-1 КУпАП передбачено такий вид адміністративного

¹¹ Там само.

стягнення, як громадські роботи.

Громадські роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Громадські роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день.

Громадські роботи не призначаються особам з інвалідністю першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам старше 55 років та чоловікам старше 60 років.¹²

У разі втрати працездатності, призову на строкову військову службу, взяття під варту, засудження до кримінального покарання у виді позбавлення або обмеження волі або якщо невідоме місцезнаходження особи постановою суду громадські роботи замінюються штрафом. Розмір штрафу визначається з такого розрахунку: чотири години невідбутих громадських робіт дорівнюють одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян.¹³

Виконання постанови суду (судді) про накладення адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт покладається на уповноважений орган з питань пробації. Виконання стягнення у вигляді громадських робіт здійснюється шляхом залучення порушників до суспільно корисної праці, види якої визначають органи місцевого самоврядування. Громадські роботи порушники виконують на об'єкті в межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до місця проживання у вільний від роботи чи навчання час. Строк стягнення у вигляді громадських робіт обчислюється в годинах, протягом яких порушник виконував визначену суспільно корисну працю. Громадські роботи виконуються не більш як чотири години на день, а неповнолітніми – дві години на день.¹⁴

У разі ухилення порушника від відбування громадських робіт постановою суду (судді) невідбутий строк громадських робіт може бути замінено штрафом або адміністративним арештом. Заміна громадських робіт **штрафом** застосовується за умови, що санкція

¹² Там само.

¹³ Адміністративна відповідальність : мультимедійний навч. посібник. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/adv-vidpov/pages/rozdil_3.html.

¹⁴ Про затвердження Порядку виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт : наказ Міністерства юстиції України від 19.03.2013 № 474/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-13#Text>.

статті, за якою на порушника накладено адміністративне стягнення, передбачає можливість застосування штрафу. Розмір штрафу в зазначеному випадку визначається із розрахунку, що чотири години невідбутих громадських робіт дорівнюють одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян. Заміна громадських робіт арештом застосовується за умови, що санкція статті, за якою на порушника накладено адміністративне стягнення, не передбачає можливість застосування штрафу, із розрахунку, що одна доба арешту дорівнює п'яти годинам громадських робіт, але на строк не більш як п'ятнадцять діб.¹⁵

Виправні роботи застосовуються на строк до двох місяців із відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави. Виправні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).¹⁶ Виправні роботи передбачені положеннями ст. 31 КУпАП.

Виправні роботи – це вид адміністративного стягнення, що накладається на особу-порушника і полягає у примусовому, тривалому у часі впливі на його матеріальні цінності з метою його виховання та недопущення вчинення адміністративних проступків.

Виправні роботи призначаються тільки як основне стягнення і тільки за місцем постійної роботи порушника. Важливо, що граничний термін застосування такої міри відповідальності – два місяці. Основне обмеження – це утримання до двадцяти процентів заробітку особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в доход держави. При цьому до заробітку відноситься: заробітна плата за основним місцем роботи, сумісництво, виплати, одержувані за договорами або угодами.

Забороняється утримувати кошти з пенсій, допомог, отримуваних у порядку соціального забезпечення і страхування, і з виплат одноразового характеру. Виправні роботи не можуть бути призначені неприцездатній категорії осіб: особам з інвалідністю, вагітним тощо.

Початком строку відбування виправних робіт є день, коли посадова особа установи, підприємства, організації за місцем роботи порушника одержала постанову у справі про адміністративне правопорушення. При цьому особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, повинна перебувати в цей час на робочому місці, а не у відпустці, лікарняному тощо.

¹⁵ Громадські роботи можна замінити штрафом. *Баланс*. URL : <https://balance.ua/news/archive/obschestvennye-raboty-mogno-zamenit-shtrafom>.

¹⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

У разі втрати працездатності, призову на строкову військову службу, взяття під варту, засудження до кримінального покарання у виді позбавлення або обмеження волі або якщо невідоме місцезнаходження особи постановою суду (судді) за поданням органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, виправні роботи замінюються штрафом, розмір якого визначається із розрахунку, що один день невідбутих виправних робіт дорівнює одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян. Кількість днів, відпрацьованих порушником, має бути не менше кількості робочих днів, що припадають на встановлений районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) календарний строк стягнення. Якщо порушник не відпрацював зазначеної кількості робочих днів і відсутні підстави для зарахування невідпрацьованих днів у строк стягнення, відбування виправних робіт триває до повного відпрацювання порушником належної кількості робочих днів.¹⁷

У строк відбування стягнення зараховується час, протягом якого порушник не працював із поважних причин і йому відповідно до закону виплачувалась заробітна плата. До цього строку також зараховується час хвороби, час, наданий для догляду за хворим, і час, проведений у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами. Час хвороби, спричиненої сп'янінням або діями, пов'язаними зі сп'янінням, до строку відбування виправних робіт не зараховується.¹⁸

У разі ухилення порушника від відбування виправних робіт постановою суду (судді) за поданням органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, невідбутий строк виправних робіт може бути замінено штрафом або адміністративним арештом. Заміна виправних робіт штрафом застосовується за умови, що санкція статті, за якою на порушника накладено адміністративне стягнення, передбачає можливість застосування штрафу. Розмір штрафу в такому разі визначається із розрахунку, що один день невідбутих виправних робіт дорівнює одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян. Заміна виправних робіт арештом застосовується за умови, що санкція статті, за якою на порушника накладено адміністративне стягнення, не передбачає можливості застосування штрафу. Строк арешту визначається із розрахунку, що одна доба арешту дорівнює трьом дням виправних робіт, але не може перевищувати п'ятнадцять діб.¹⁹

Ще одним видом адміністративного стягнення, що належить до

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Там само.

категорії «роботи», є **суспільно корисні роботи** (ст. 31-1 КУпАП).

Суспільно корисні роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, оплачуваних робіт, вид яких та перелік об'єктів, на яких порушники повинні виконувати ці роботи, визначає відповідний орган місцевого самоврядування. Суспільно корисні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від ста двадцяти до трьохсот шістдесяти годин і виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми – не більше двох годин на день. Суспільно корисні роботи не призначаються особам з інвалідністю першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам старше 55 років та чоловікам старше 60 років. Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про накладення адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт надсилається на виконання органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, не пізніше дня, наступного за днем набрання постановою законної сили. Виконання стягнення у вигляді суспільно корисних робіт здійснюється шляхом залучення порушників до суспільно корисної праці, вид якої визначається відповідним органом місцевого самоврядування. За виконання суспільно корисних робіт порушнику нараховується плата за виконану ним роботу. Оплата праці здійснюється погодинно за фактично відпрацьований час у розмірі не меншому, ніж встановлений законом мінімальний розмір оплати такої праці. Строк виконання адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт обчислюється в годинах, протягом яких порушник виконує призначену йому суспільно корисну працю.²⁰

Суспільно корисні роботи виконуються протягом не більш ніж вісім годин, а неповнолітніми – не більш ніж дві години на день.

У разі ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт вона підлягає притягненню до адміністративної відповідальності. У разі злісного ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт вона підлягає притягненню до кримінальної відповідальності в порядку, встановленому законом.²¹

Адміністративним стягненням, що обмежує особисті немайнові права особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, є **адміністративний арешт** (ст. 32 КУпАП).

Адміністративний арешт установлюється і застосовується лише у виняткових випадках за окремі види адміністративних правопорушень на

²⁰ Там само.

²¹ Там само.

строк до п'ятнадцяти діб. Адміністративний арешт призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею). Адміністративний арешт не може застосовуватись до вагітних жінок, жінок, що мають дітей віком до дванадцяти років, до осіб, які не досягли вісімнадцяти років, до осіб з інвалідністю першої і другої груп.²²

Адміністративний арешт – це найбільш сувора міра відповідальності, застосовується лише у виняткових випадках за вчинення вичерпної категорії адміністративних проступків.

Приписами КУпАП чітко зазначено основні критерії **адміністративного арешту**:

1) ізоляція особи від соціуму і утримання її у спеціально відведених місцях – ізоляторах тимчасового тримання, що визначають органи Національної поліції;

2) регламентована максимальна межа терміну відбування цієї міри відповідальності – до п'ятнадцяти діб;

3) монопольний орган, уповноважений на розгляд справи та винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення – суд (суддя);

4) визначена категорія осіб, до яких забороняється застосовувати таке адміністративне стягнення;

5) застосовується лише тоді, коли накладення адміністративних стягнень у вигляді штрафу, попередження буде недостатньо для перевиховання особи та зміни її вектору життя з антисоціального на правосвідомий.

Важливо, що при виконанні постанови про застосування адміністративного арешту арештовані піддаються особистому оглядові.

Строк адміністративного затримання зараховується до строку адміністративного арешту. Якщо поліцейський має постанову у справі про адміністративне правопорушення, де на особу-порушника накладено адміністративне стягнення у вигляді адміністративного арешту, то в момент встановлення такої особи він зобов'язаний до неї застосувати захід забезпечення провадження – адміністративне затримання, скласти протокол про адміністративне затримання і, після зібрання всієї необхідної документації, доставити її в найкоротший термін під варту в місце, що визначають органи Національної поліції для подальшого відбуття міри відповідальності. Важливо, що з моменту фактичного адміністративного затримання розпочинається строк адміністративного арешту.

Порушники, які мають офіційне місце працевлаштування і

²² Там само.

отримують заробітну плату, за час перебування під адміністративним арештом таку плату за місцем постійної роботи не отримують.

Статтею 32-1 КУпАП передбачено такий вид адміністративного стягнення, як арешт з утриманням на гауптвахті.

Арешт з утриманням на гауптвахті має схожі процедури та ознаки з таким адміністративним стягненням, як адміністративний арешт, але відмінність полягає у тому, що цей вид розповсюджується тільки на спеціального суб'єкта – військовослужбовців, а також військовозобов'язаних чи резервістів під час проходження зборів та передбачає спеціальні місця їх утримання – це гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

Арешт з утриманням на гауптвахті встановлюється і застосовується лише у виключних випадках за окремі види військових адміністративних правопорушень на строк до п'ятнадцяти діб. Арешт з утриманням на гауптвахті призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею). Арешт з утриманням на гауптвахті не може застосовуватися до військовослужбовців-жінок.²³

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про застосування адміністративного арешту та арешту з утриманням на гауптвахті виконується негайно після її винесення.

У разі відсутності гауптвахти в органі управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, в зоні діяльності якого дислокується військова частина (установа), військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, піддані арешту на термін до трьох діб, в особливий період можуть за рішенням суду утримуватися в кімнатах тимчасово затриманих Військової служби правопорядку у Збройних Силах України з обов'язковим зазначенням про це у рішенні про застосування арешту з утриманням на гауптвахті.

Під час виконання постанови про застосування арешту з утриманням на гауптвахті арештовані піддаються особистому огляду.

²³ Там само.

2. ВИДИ, ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 передбачено повноваження поліцейського щодо здійснення провадження у справах про адміністративне правопорушення, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання. На підставі цього однією з важливих функцій діяльності поліцейського у адміністративно-юрисдикційній сфері є накладення адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання. Адміністративне стягнення є так званим важелем відповідальності щодо осіб, які вчинили адміністративне правопорушення і, найголовніше, виховання їх із метою формування правомірної поведінки.

Поліцейський може застосувати до порушника тільки ті міри відповідальності, що належать до його компетенції. При цьому він зобов'язаний перед накладенням адміністративного стягнення врахувати загальні правила його накладення, обставини, що обтяжують та пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, процедуру накладення стягнення при вчиненні кількох проступків та строки.

Важливим є той факт, що у арсеналі поліцейського у сфері накладення стягнень є тільки ті інструменти реагування та правові норми, що зазначені у КУпАП та інших нормативно-правових актах. Так, приписами ст. 222 КУпАП передбачено, що органи Національної поліції розглядають справи про такі адміністративні правопорушення: про порушення громадського порядку, правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил випуску у плавання малих, спортивних суден і водних мотоциклів, правил судноплавства на морських і внутрішніх водних шляхах, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також про незаконний відпуск і незаконне придбання бензину або інших паливно-мастильних матеріалів (ст. ст. 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), ч. 1 ст. 44, ст. 89, ч. 2 ст. 106-1, ч. 1, 2, 3, 4, 6 ст. 109, ст. 110, ч. 4 ст. 116-2, ст. 117, ч. 1, 2 ст. 119, ч. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 11 ст. 121, ст. ст. 121-1, 121-2, ч. 1, 2 ст. 121-3, ч. 1, 2, 3, 4, 6, 7 ст. 122, ч.

1 ст. 123, ст. ст. 124-1, 125, ч. 1, 2, 4 ст. 126, ч. 1, 2, 3 ст. 127, ст. 127-3, ч. 1, 2 ст. 127-4, ст. ст. 128–129, ч. 1 ст. 132-1, ч. 1, 5 ст. 133, ч. 3, 6, 8, 9, 10, 11 ст. 133-1, ст. 135, ст. 136 (за винятком порушень на автомобільному транспорті), ст. 137, ч. 1, 2, 3 ст. 140, ст. ст. 148, 151, ч. 6, 7, 8 ст. 152-1, ст. ст. 161, 164-4, ст. 175-1 (за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), ст. ст. 176, 177, ч. 1, 2 ст. 178, ст. ст. 180, 181-1, ч. 1 ст. 182, ст. ст. 183, 192, 194, 195). Законодавець відобразив у нормі вичерпний перелік статей, за якими поліцейський може розглянути адміністративну справу, а отже, і накласти на порушника адміністративне стягнення. Таким чином, якщо компетенція розгляду справи належить до іншого органу, то повноважень щодо накладення стягнень у поліцейського немає. У такому випадку уповноважена особа органів поліції має право виявляти, припиняти, документувати адміністративний проступок і направляти його на розгляд за підвідомчістю.

Розповсюдженими адміністративними стягненнями, котрі поліцейський уповноважений накладати, є попередження і штраф. Із приводу інших мір відповідальності слід враховувати, що поліцейський або забезпечує тільки їх виконання, або його повноваження закінчуються на стадії складання протоколу про адміністративне правопорушення і направлення матеріалів адміністративної справи на розгляд за підвідомчістю.

Стягнення за адміністративне правопорушення накладається у межах, установлених КУпАП та іншими законами України.²⁴

Застосування адміністративних стягнень поліцейським є етапом його адміністративно-юрисдикційної діяльності та повинно відповідати принципам, що передбачені у Конституції України та інших законах. До таких принципів належать: верховенство права, дотримання прав людини у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, законність, індивідуалізація тощо.

Так, у ч. 2 ст. 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Відповідно до приписів Закону України «Про Національну поліцію» принцип законності полягає у тому, що поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Тому законність у діяльності поліцейських щодо накладення адміністративних стягнень

²⁴ Там само.

відображається у таких формах:

- поліцейський у межах провадження у справі про адміністративне правопорушення має право накладати тільки ту міру відповідальності, що передбачена законом і тільки в межах санкції норми, що передбачає відповідальність за її порушення;

- поліцейський уповноважений на розгляд тільки тих адміністративних справ, що чітко визначені законом і віднесені до його компетенції, а отже, і накладати адміністративне стягнення тільки за ті проступки, що передбачають встановлення відповідальності за їх вчинення у межах його юрисдикційної діяльності;

- вчинене суспільно шкідливе діяння поліцейський повинен кваліфікувати за статтею КУпАП, котра передбачає адміністративну відповідальність.

Індивідуалізація адміністративної відповідальності та застосування стягнення полягає у тому, що уповноважена особа органів Національної поліції, після розгляду справи, оцінивши всі докази та обставини за власним внутрішнім переконанням, стосовно порушника обирає саме той вид стягнення, котрий виконає основну мету – виховає особу у дусі дотримання закону та поваги до правил співжиття.

При накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь її вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, крім випадків накладення стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксовані в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксовані за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, правопорушення, передбачені ст. 132-2 КУпАП, та за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису). Особливості накладення стягнення при розгляді справ без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті та за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), встановлюються статтями 279-1–279-8 КУпАП.²⁵

Характер вчиненого правопорушення – це суб'єктивне ставлення особи-порушника до вчиненого ним адміністративного проступку, що ґрунтується на ступені вчинення нею суспільної шкідливості діянь та заподіяної шкоди охоронюваним законом суспільних відносин. Тобто

²⁵ Там само.

чим більше особа заподіяла шкоди своїм проступком, діяла з мотивів особистої неприязні тощо, тим тяжчого адміністративного стягнення вона заслуговує. Якщо ж порушник вчинив незначне порушення, то є варіація щодо звільнення такої особи від адміністративної відповідальності. Що стосується особи порушника, то її характеристика може бути підставою для пом'якшення або обтяження стягнення в межах санкції статті, за яку передбачено адміністративну відповідальність. Щодо ступеня та форми вини правопорушника, то від того, чи вчинила особа проступок умисно, чи з необережності, залежить суворість покарання. Обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, винесені до окремих статей Загальної частини КУпАП, де детально описані типи та критерії таких обставин. З приводу майнового стану порушника, то уповноважена особа під час обрання адміністративного стягнення зобов'язана врахувати, у який спосіб міра відповідальності буде впливати на його фінансову спроможність та чи доцільним буде застосування саме цього заходу для виховання особи.

Також законодавець установив обов'язок уповноваженої особи, у тому числі працівника органів Національної поліції, не встановлювати всі обставини, якщо особа вчинила адміністративний проступок у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксований в автоматичному режимі.

Важливо розібрати обставини, що обтяжують та пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Так, приписами ст. 34 КУпАП передбачений перелік обставин, що пом'якшують відповідальність. Під такими обставинами слід розуміти фактори, що викликають девіантну поведінку правопорушника під час вчинення ним адміністративного правопорушення або впливають на ступінь суспільної шкідливості наслідків цього проступку після його вчинення.

Обставинами, що пом'якшують відповідальність, є:
<ol style="list-style-type: none">1. Щире розкаяння винного;2. Відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;3. Вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;4. Вчинення правопорушення неповнолітнім;5. Вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.²⁶

²⁶ Там само.

Щире розкаяння винного пояснюється тим, що воно несе в собі морально-етичний потенціал, котрий передбачається не тільки у визнанні факту вчинення адміністративного правопорушення, а ще й у відвертому, а не уявному, визнанні своєї провини, щирому жалі з приводу цього і осуді своєї поведінки, що повинно відобразитися у спробі особи відшкодувати завдану проступком шкоду, бажанні виправити наслідки вчиненого.

Особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, може звернутися до уповноваженої особи органу Національної поліції з поясненнями щодо обставин вчинення нею адміністративного проступку та осудом своєї суспільно шкідливої поведінки.

Наступною обставиною законодавець зазначив добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди та відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення. Відшкодування завданих збитків застосовується декількома способами. Так, порушник може відшкодувати шкоду у матеріальній формі: грошима, речами матеріального світу тощо. Він може усунути негативні наслідки і моральним способом – це публічне вибачення, особисте або за допомогою засобів масової інформації. Компенсація може бути як повною, так і частковою. Сутність компенсації та її кількість необхідно враховувати під час накладення адміністративного стягнення. Обов'язковою умовою при цьому є відшкодування порушником завданих адміністративним правопорушенням збитків у добровільній формі. Якщо ж особа компенсує завдану нею шкоду через примус, то вважати такі дії за обставини, що пом'якшують адміністративну відповідальність, неможливо.

Вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин визнається пом'якшувальною обставиною, якщо особа є осудною. Якщо ж особа має психічні розлади, перебуває на обліку у лікаря-психіатра або є недієздатною (частково недієздатною), то до цієї особи не може бути застосована така пом'якшувальна обставина – натомість до неї застосовується обставина, що виключає адміністративну відповідальність. Тригерами виникнення в людини сильного душевного хвилювання можуть бути: образи, нецензурна лайка, погрози, приниження її честі та гідності тощо. Такий стан впливає на психіку особи, послаблює контроль над поведінкою, знижує контроль над обстановкою тощо. Збіг тяжких особистих чи сімейних обставин – це моральні або матеріальні труднощі особи, яка вчинила адміністративні правопорушення, що спонукали її на вчинення проступку. Наприклад, якщо особа порушує правила дорожнього руху, що не створили аварійної

ситуації або дорожньо-транспортної пригоди, через хворобу, смерть рідних, сварку з близькими, то до неї може застосовуватися така пом'якшувальна обставина.

Вчинення правопорушення неповнолітнім як пом'якшувальна обставина застосовується тому, що неповнолітні особи, як правило, не мають достатнього життєвого досвіду, їхній психічний стан ще не усталений, такі особи не завжди можуть надати оцінку своїм діям та наслідкам, котрі можуть виникнути або виникають, з легкістю піддаються авторитету та впливу старших осіб. Необхідно врахувати і те, що застосування до неповнолітніх більш м'яких заходів впливу швидше сформує їхню правосвідому поведінку, викоренить ілюзії безкарності та нівелює їхнє бажання вчиняти проступки.

Щодо такої пом'якшувальної обставини, як вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року, то скоєння вагітною жінкою адміністративного проступку може відбуватися у стані високої емоційної напруги або нестабільності, частих перепадів настрою, больових відчуттів тощо. Такі стани можуть бути тригерами вчинення протиправних дій і враховуватися як пом'якшувальна обставина у тому разі, коли дійсно правопорушення вчинено під впливом цих факторів. Наявність у жінки дитини віком до одного року пом'якшує відповідальність, тому що така жінка більшість часу перебуває у стресовому режимі під час догляду за дитиною, через що вона стає дратівливою, знервованою, що відображається на її поведінці і може стимулювати на вчинення протиправних дій.

Законодавець у ст. 34 КУпАП зазначив, що законами України може бути передбачено й інші обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Орган (посадова особа), котрий вирішує справу про адміністративне правопорушення, може визнати пом'якшувальними і обставини, не зазначені в законі. Тобто поліцейський, встановивши під час розгляду справи інші обставини або фактори, що не передбачені приписами ст. 34 КУпАП, але є такими, що пом'якшують адміністративну відповідальність, має право їх застосувати. Важливо, що кожен факт вчинення адміністративного проступку потребує детального вивчення всіх обставин, а тому необхідно визначити, які саме причини і умови сприяли його вчиненню.

Приписами ст. 35 КУпАП передбачені обставини, що обтяжують адміністративну відповідальність, до яких належать:

- 1) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її;
- 2) повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила кримінальне правопорушення;
- 3) втягнення неповнолітнього в правопорушення;
- 4) вчинення правопорушення групою осіб;
- 5) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;
- 6) вчинення правопорушення в стані сп'яніння. Орган (посадова особа), який накладає адміністративне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати дану обставину обтяжуючою.

Важливо, що вказаний перелік таких обставин є вичерпним і не може бути доповнений суб'єктом юрисдикційної діяльності під час здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Під обставинами, що обтяжують адміністративну відповідальність, слід розуміти різні фактори, котрі впливають на ступінь суспільної шкідливості наслідків адміністративного правопорушення та загроз громадській безпеці та громадському порядку.

Поліцейський під час розгляду справи, встановивши обставини, що обтяжують відповідальність, повинен з'ясувати їхній характер та чи дійсно обставини становили суспільну шкідливість саме інкримінованому правопорушенню, а не формують окремий юридичний склад адміністративного правопорушення.

Обставини, що передбачені приписами ст. 35 КУпАП, є підставою для обрання більш тяжкого за своїми наслідками адміністративного стягнення тільки у тому випадку, коли вони не формують кваліфікуючі ознаки до складу проступку.

Обставина у вигляді продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її, полягає у такому: попри те, що уповноважена особа (працівник поліції), надала особі законну вимогу припинити адміністративне правопорушення, остання свідомо ігнорує її, сприяє підвищенню рівня громадської небезпечності, виявляє небажання припинити суспільно шкідливу поведінку, неповагу до загальноприйнятих правил поведінки. Залежно

від обставин справи така поведінка особи може свідчити про наявність у її діях окремого складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185 КУпАП.

Повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила кримінальне правопорушення, вказує на фактори, що підвищують ступінь суспільної шкідливості, та на те, що застосовані до такої особи законні інструменти, що є в арсеналі правоохоронних органів, не досягли поставленої мети – виховати або виправити особу, не допустити вчинення нею нових адміністративних проступків. Така обтяжуюча обставина буде застосована до порушника тільки у тому випадку, якщо він вчинив аналогічне правопорушення протягом року. При цьому, якщо особа вчиняє різні адміністративні правопорушення, а на неї було накладено адміністративне стягнення не за ті, що вчиняються, то наведеними приписами статті такі дії не будуть кваліфіковані як обтяжуюча обставина. З приводу того, що особа вчинила адміністративне правопорушення після винесення та оголошення вироку за фактом кримінального провадження, то вона вважається соціально небезпечною, тобто такою, яка ігнорує загальноприйняті правила поведінки, формує у соціумі стереотипи аномії, нівелює законні механізми впливу на свідомість особи. Її поведінка свідчить про категоричну відмову підкорюватися закону. При цьому неважливо, чи вчинила особа аналогічне правопорушення з кримінальним покаранням, але з меншою суспільною шкідливістю.

Втягнення неповнолітнього в правопорушення – це дії, внаслідок яких інша особа спонукається до певної поведінки, залучається до неї, в такої особи виникає бажання поводитися певним чином. На відміну від примушування, особа згодом вчиняє бажані для винного дії за власною волею. Втягнення полягає у впливі на свідомість конкретного неповнолітнього завдяки переконуванню в доцільності, вигідності певної поведінки. Воно здійснюється шляхом умовлянь, залякування, підкупу, обману, розпалювання почуття помсти, заздрощів або інших низьких спонукань, розповідей про легкість і доступність певних дій, навчання способам та прийомам їх виконання тощо. Втягнення неповнолітнього у правопорушення обтяжує відповідальність незалежно від того, в якій формі воно здійснювалося (підбурювання, обман, угода, використання залежного становища тощо). До того ж, втягнення неповнолітнього передбачає в цьому випадку його залучення до вчинення адміністративного правопорушення. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, пияцтво, заняття жебрацтвом, азартними іграми

утворює склад злочину, передбачений ст. 304 Кримінального кодексу України. З огляду на особливу небезпеку втягнення неповнолітніх у пияцтво законодавець передбачив адміністративну відповідальність за доведення цих осіб до стану сп'яніння (ст. 180 КУпАП). До того ж, необхідно брати до уваги, що під пияцтвом, за втягнення в яке неповнолітніх передбачена кримінальна відповідальність, розуміють неодноразове вживання спиртних напоїв, а для настання адміністративної відповідальності за ст. 180 КУпАП достатньо одного випадку доведення неповнолітнього до стану сп'яніння.²⁷

Вчинення правопорушення групою осіб пояснюється тим, що вчинення проступку декількома особами підвищує ступінь суспільної небезпечності та рівень шкідливості. Як правило, у таких осіб формується план дій, умисел на сумісне вчинення проступку, із розподілом ролей тощо. Вчинення правопорушення групою як полегшує процедуру вчинення ними делікту, так і ускладнює збирання доказового базису поліцейським під час здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення. Важливо, що груповим слід вважати проступок, вчинений мінімум двома особами, які мають спільний умисел, за наявності мотиву та мети. При накладенні стягнення поліцейський повинен врахувати характер поведінки та ступінь вини кожного учасника групи.

До обставин, що обтяжують адміністративну відповідальність, належить і вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин. Під стихійним лихом слід розуміти фактори природного характеру, що значно ускладнюють життєдіяльність населення, нормальний рівень життя, функціонування всіх сфер та органів державної влади, місцевого самоврядування тощо. До таких факторів належать повінь, землетрус, зсуви тощо. Під вчиненням правопорушення в інших надзвичайних обставинах розуміють фактори соціального або воєнного характеру, що впливають на нормальний рівень життя населення. До них належать аварії, катастрофи, пожежі, військові дії тощо. Вчинення особою правопорушення в таких умовах вказує на його аморальність, антисоціальність, байдужість, ігнорування правил поведінки і навіть умисел особи використати ситуацію, що виникла, на свою користь.

Але потрібно врахувати, що якщо особа вчинила адміністративний

²⁷ Науково-практичний коментар до ст. 35 Кодексу України про адміністративні правопорушення. *Адвокат Прокопенко Вадим.* URL : <http://www.jurists.org.ua/administrative-law/5605-naukovo-praktichniy-komentar-do-st-35-kodeksu-ukrayini-pro-admnstrativn-pravoporushennya.html>.

проступок в умовах стихійного лиха або інших надзвичайних обставинах, але причинного зв'язку з ними немає, то до таких дій застосовувати обтяжуючу обставину не потрібно.

Вчинення правопорушення в стані сп'яніння є останньою у вичерпному переліку обставин, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення. Скоєння проступку в такому стані супроводжується агресією, конфліктністю, неконтрольованістю дій та ігноруванням загальнообов'язкових правил поведінки через призму зневажливого ставлення до людей. Під сп'янінням слід розуміти стан особи, що виникає через вживання алкогольних напоїв, наркотичних або інших речовин, котрі викликають у особи дезорієнтацію у просторі, втрату контролю за своєю поведінкою.

Проте вчинення правопорушення в стані сп'яніння не є обтяжуючою обставиною, якщо адміністративна відповідальність за таке правопорушення передбачена окремою статтею Особливої частини КУпАП.

Орган (посадова особа), що накладає адміністративне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати конкретну обставину обтяжуючою. Законодавець надав повноваження уповноваженим на розгляд справи та винесення постанови у справі особам вирішувати, чи є стан сп'яніння обтяжуючою обставиною чи наявні матеріали у справі виключають характерні особливості застосування такої обставини.

Як приклад, поліцейським виявлено гр. Сидорчука В.М., який курив цигарки на стаціонарно обладнаній зупинці громадського транспорту. Під час застосування до гр. Сидорчука В.М. превентивних заходів поліцейський установив, що останній знаходиться в стані алкогольного сп'яніння, але людську гідність та громадську мораль не ображає. Також перебування в стані сп'яніння не вплинуло на куріння цигарки у забороненому законом місці. Під час розгляду справи поліцейському доцільно не застосовувати таку обставину, що обтяжує адміністративну відповідальність, так як куріння цигарки формує окремий юридичний склад, передбачений ст. 175-1 КУпАП, і знаходження в стані сп'яніння не впливає на кваліфікуючі ознаки.

У ст. 36 КУпАП висвітлено положення щодо накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень.

Так, при вчиненні однією особою двох або більше адміністративних правопорушень адміністративне стягнення накладається за кожне правопорушення окремо.

Якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи

про які одночасно розглядаються одним і тим самим органом (посадовою особою), стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з-поміж учинених. До основного стягнення в цьому разі може бути приєднано одне з додаткових стягнень, передбачених статтями про відповідальність за будь-яке зі вчинених правопорушень.²⁸

Зазначена стаття встановлює механізм накладення адміністративних стягнень за наявності ситуації, коли порушник вчинив два і більше проступків, що кваліфікуються за різними статтями КУпАП. Норма застосовується у таких сферах:

1) вчинення однією особою двох або більше адміністративних правопорушень;

2) кожен проступок повинен бути кваліфікований окремою статтею Особливої частини КУпАП;

3) за кожне порушення не повинно бути винесено постанови про накладення адміністративного стягнення.

При накладенні стягнень за сукупністю адміністративних проступків важливо встановити, чи має місце одне суспільно шкідливе діяння чи декілька адміністративних проступків. Також необхідно з'ясувати, чи кожне вчинене діяння є самостійним правопорушенням, чи їх сукупність формує єдність правопорушень, що тривають, продовжуються або вчинені повторно.

Частиною 2 ст. 36 КУпАП передбачено, що якщо особа вчинила два і більше адміністративних правопорушень, справи про які розглядаються одночасно одним і тим самим органом, адміністративне стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш тяжке правопорушення. Більш тяжким правопорушенням слід визнавати те, за яке передбачена більша міра відповідальності (більший розмір штрафу, застосування штрафу замість попередження тощо).

Наприклад, особа вчинила адміністративні правопорушення передбачені ст. 185 КУпАП та ст. 130 КУпАП. За підвідомчістю ці справи має право розглядати суд, а поліцейські, у свою чергу, виявляти, припиняти та фіксувати. Суддя під час розгляду справи може накласти на особу основне стягнення, зазначене в санкції ст. 185 КУпАП, а до нього приєднати додаткове за ст. 130 КУпАП. Отже, визнавши особу винною у інкримінованих їй правопорушеннях, суддя, як приклад, постановив накласти на особу штраф у розмірі десяти неоподатковуваних доходів громадян із позбавленням права керування транспортними засобами на строк один рік. Суддя до основного стягнення в цьому разі приєднав

²⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

додаткове, передбачене статтями про відповідальність за вчинення правопорушення.

Обчислення строків адміністративного стягнення знайшло своє відображення у ст. 37 КУпАП. Так, строк адміністративного арешту обчислюється добами, виправних робіт – місяцями або днями, позбавлення спеціального права – роками, місяцями або днями.

Ця стаття передбачає максимально точний порядок обчислення строків, характерних для трьох видів адміністративних стягнень – це арешт, виправні роботи та позбавлення спеціального права.

Адміністративний арешт призначається виключно суддею й обчислюється добами. Визначення строку адміністративного арешту у вигляді частини доби, годин, хвилин виключається.

Строк такого адміністративного стягнення, як виправні роботи, обчислюється тільки місяцями або днями. Позбавлення спеціального права – роками, місяцями або днями.

Важливо, що моментом обчислення адміністративного стягнення слід вважати день, коли уповноважений орган виніс постанову у справі про адміністративне правопорушення і оголосив її. Моментом закінчення строків вважають 12 годин ночі останньої доби.

Якщо закінчення строку припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку слід вважати саме цей неробочий день.

Уповноважені особи, які виконують постанови у справі про адміністративне правопорушення, де накладено стягнення у вигляді адміністративного арешту, виправних робіт та позбавлення спеціального права, зобов'язані чітко керуватися строками, зазначеними у цих постановках.

Статтею 38 КУпАП визначено строки накладення адміністративного стягнення.

Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП підвідомчі суду (судді). Якщо справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП чи інших законів підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначені у ч. 3–6 ст. 38 КУпАП.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 3–6 ст. 164-14 КУпАП, може бути накладено протягом

шести місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років із дня його вчинення.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, а також правопорушень, передбачених ст. ст. 212-15, 212-21 КУпАП, може бути накладено протягом шести місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушень, передбачених ст. ст. 204-1 і 204-2 КУпАП, може бути накладено протягом трьох місяців з дня їх виявлення, але не пізніше року з дня їх вчинення, а у разі вчинення таких правопорушень іноземцями або особами без громадянства, стосовно яких у встановленому законом порядку прийнято рішення про примусове повернення чи примусове видворення з України, – протягом часу, необхідного для їх виїзду з України, але не пізніше строку, визначеного законом для виїзду цих осіб з України чи забезпечення їх примусового видворення з України.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушень, передбачених статтею 130 КУпАП, може бути накладено протягом одного року з дня його вчинення.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження.²⁹

Приписи статті встановлюють часові межі, за яких особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, може бути притягнута до відповідальності. Після закінчення цих термінів накладення на особу адміністративного стягнення виключається.

За загальними правилами, строк накладення на особу адміністративного стягнення не може перевищувати двох місяців.

²⁹ Там само.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОСКАРЖЕННЯ ПРАВОПОРУШНИКОМ НАКЛАДЕНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ

Особа, щодо якої винесено постанову у справі про адміністративне правопорушення, може її оскаржити в порядку, визначеному ст. 288 КУпАП, та у строк, визначений ст. 289 КУпАП.³⁰ Також постанову у справі може оскаржити особа, якій адміністративним правопорушенням завдано майнову, фізичну чи моральну шкоду.

Постанову у справі про адміністративне правопорушення, винесену уповноваженою особою органів Національної поліції, може бути оскаржено у вищому керівництві органів поліції або в районному, районному у місті, міському чи міськрайонному суді.

Постанову про одночасне накладення основного і додаткового адміністративних стягнень може бути оскаржено за вибором особи, щодо якої її винесено, чи потерпілого в порядку, встановленому для оскарження основного або додаткового стягнення.

Виникає проблемна ситуація щодо оскарження рішення уповноваженого органу адміністративно-юрисдикційної діяльності в частині застосування положень ст. 40 КупАП. Чинним законодавством не врегульовано питання щодо належності таких положень, за їхньою правовою природою, до адміністративно-правових чи до цивільно-правових. Віднести обов'язок відшкодування шкоди до додаткових адміністративних стягнень не можна, оскільки законодавець не відніс такий захід впливу до адміністративних стягнень, передбачених ст. 24 КУпАП.

Важливо, що особа, яка оскаржила постанову у справі про адміністративне правопорушення, звільняється від державного мита.

Скаргу на постанову у справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів із дня винесення постанови. У разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу.

Орган (посадова особа) при розгляді скарги на постанову у справі про адміністративне правопорушення перевіряє законність і обґрунтованість винесеної постанови і приймає одне з таких рішень:

³⁰ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>.

1. Залишає постанову без зміни, а скаргу без задоволення;
2. Скасовує постанову і надсилає справу на новий розгляд;
3. Скасовує постанову і закриває справу;

4. Змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено.

Якщо буде встановлено, що постанову винесено органом (посадовою особою), неправомочним вирішувати цю справу, то така постанова скасовується і справа надсилається на розгляд компетентного органу (посадової особи).³¹

На сьогоднішній день мають місце непоодинокі випадки, коли суб'єкт владних повноважень складає протокол про адміністративне правопорушення за вчинення проступку і надсилає його на розгляд до органу, котрий не уповноважений за підвідомчістю здійснювати такий розгляд взагалі. Цей орган, також не переконавшись у своїх повноваженнях на оцінку доказів та встановлення обставин, що мають значення для справи, приймає рішення та застосовує до особи, яка вчинила правопорушення, адміністративне стягнення. Тож виникає ситуація, коли порушник притягується до відповідальності органом, що не має права розглядати цю категорію справ. Такі процесуальні дії порушують права особи, яка вчинила адміністративне правопорушення і нівелюють порядок розгляду справ, встановлений КУпАП. При оскарженні такої постанови її імперативні положення та заходи примусу скасовуються і справа адресується на розгляд до уповноваженого органу за підвідомчістю.

Копія рішення за скаргою на постанову у справі про адміністративне правопорушення протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено. У той самий строк копія постанови надсилається потерпілому на його прохання.

Скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення тягне за собою повернення стягнених грошових сум, оплатно вилучених і конфіскованих предметів, а також скасування інших обмежень, пов'язаних із цією постановою. У разі неможливості повернення предмета повертається його вартість.

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконним накладенням адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або виправних робіт, провадиться в порядку, встановленому законом.³²

³¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

³² Там само.

Відшкодуванню підлягає шкода, що завдана громадянину внаслідок незаконного застосування щодо нього адміністративного стягнення. Право на відшкодування виникає з моменту закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення. Особа, щодо якої було застосовано адміністративне стягнення, має право відшкодувати: заробіток та інші грошові доходи, котрі вона втратила внаслідок незаконних дій суб'єкта владних повноважень; штрафи, стягнуті на виконання постанови суду, судовий збір; суми, сплачені громадянином у зв'язку з наданням йому юридичної допомоги; моральну шкоду.

Заяву про оскарження постанови про відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, чи прокуратури, на вибір громадянина може бути подано до суду за місцем його проживання або за місцезнаходженням відповідного органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, чи прокуратури. Сторони в цих справах звільняються від сплати судових витрат.³³

³³ Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від 01.12.1994. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

■ ДО РОЗДІЛУ 1

КЕЙС № 1	КЕЙС № 2	КЕЙС № 3
БЛОК ЗАПИТАНЬ ІЗ ВІДКРИТОЮ ВІДПОВІДДЮ		
<p>1. Закінчіть речення: «Очікуваний результат, що його має на меті досягнути посадова особа адміністративної юрисдикції і що відповідає завданням належного регулювання суспільних відносин на основі суворого додержання всіма суб'єктами та учасниками провадження у справі про адміністративне правопорушення вимог Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів, є метою...»</p> <p>2. Яка кількість адміністративних стягнень може застосовуватися до правопорушника за вчинення адміністративних правопорушень відповідно до чинного законодавства України? Назвіть їх.</p> <p>3. У чому полягає відмінність між громадськими роботами та виправними роботами?</p> <p>4. Арешт з утриманням</p>	<p>1. Розкрийте зміст поняття «адміністративне стягнення» та вкажіть нормативно-правовий акт, у якому наведено дефініцію даного терміна.</p> <p>2. Чи може бути встановлено адміністративні стягнення, не визначені положеннями ч. 1 ст. 24 КУпАП? Якщо так, назвіть їх.</p> <p>3. У чому полягає відмінність між виправними роботами та суспільно корисними роботами?</p> <p>4. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю: поняття та особливості застосування стягнення.</p> <p>5. Процедура застосування до неповнолітньої Катрусі (16 років) заходу впливу виховного характеру – зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого.</p> <p>6. Закінчіть речення: «Неповнолітня особа –</p>	<p>1. За яким критерієм класифікуються види адміністративних стягнень у положеннях ст. 24 КУпАП?</p> <p>2. Чи можлива конфіскація грошей, одержаних унаслідок вчинення адміністративного правопорушення, якщо сума таких коштів перевищує 10 000 грн? Яка процедура застосовується в такому випадку?</p> <p>3. У чому полягає відмінність між суспільно корисними роботами та громадськими роботами?</p> <p>4. Оплатне вилучення предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення: поняття та особливості застосування стягнення.</p> <p>5. Процедура застосування до Дмитра (17 років) заходу впливу виховного характеру – сувора догана.</p>

<p>на гауптвахті: поняття та особливості застосування стягнення.</p> <p>5. Спеціальний суб'єкт ст. 24-1 КУпАП.</p> <p>6. Закінчіть речення: «Малолітня особа – це...»</p> <p>7. Чим відрізняється конфіскація предмета від платного вилучення предмета, що став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення?</p> <p>8. Порядок конфіскації електронного водійського посвідчення.</p> <p>9. Проаналізуйте положення КУпАП та впишіть перелік статей, за порушення яких передбачено накладення стягнення у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.</p> <p>10. Орган пробації: поняття та завдання.</p>	<p>це...»</p> <p>7. Правова підстава для конфіскації предмета.</p> <p>8. Чи можливе позбавлення права керування транспортними засобами осіб, які користуються цими засобами в зв'язку з інвалідністю? У яких випадках?</p> <p>9. Проаналізуйте положення КУпАП та впишіть перелік статей, за порушення яких передбачено накладення стягнення у вигляді конфіскації: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних унаслідок вчинення адміністративного правопорушення.</p> <p>10. Орган пробації: повноваження та нормативно-правове визначення.</p>	<p>6. Закінчіть речення: «Повнолітня особа – це...»</p> <p>7. У чию власність переходить конфіскований предмет?</p> <p>8. До якого кола осіб заборонено застосування позбавлення права полювання?</p> <p>9. Проаналізуйте положення КУпАП та впишіть перелік статей, за порушення яких передбачено накладення стягнення у вигляді зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого.</p> <p>10. Оплатне вилучення предмета: процедура та законодавче визначення.</p>
--	--	---

БЛОК ЗАВДАНЬ ІЗ ВИБОРОМ ВАРІАНТІВ ВІДПОВІДЕЙ

<p>1. Розташуйте у порядку спадання заходи впливу із наведеного нижче переліку, де № 1 буде найменш суворий захід впливу, а № 4 – найбільш суворий:</p> <p>А. Попередження;</p> <p>Б. Передача</p>	<p>1. Розташуйте у порядку спадання адміністративні стягнення із наведеного нижче переліку, де № 1 буде найменш суворий захід впливу, а № 4 – найбільш суворий:</p> <p>А. Громадські роботи;</p>	<p>1. Розташуйте у порядку спадання заходи впливу із наведеного нижче переліку, де № 1 буде найменш суворий захід впливу, а № 4 – найбільш суворий:</p> <p>А. Позбавлення спеціального права,</p>
---	--	---

<p>неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінують, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання;</p> <p>В. Зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;</p> <p>Г. Догана або суворогана догана.</p> <p>2. Серед наведеного переліку адміністративних стягнень оберіть лише ті, що можуть накладатися ЛИШЕ як основні:</p> <p>А. Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінують, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання;</p> <p>Б. Конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;</p>	<p>Б. Арешт з утриманням на гауптвахті.</p> <p>В. Виправні роботи;</p> <p>Г. Суспільно корисні роботи.</p> <p>2. Серед наведеного переліку адміністративних стягнень оберіть ті, що можуть накладатися ЛИШЕ як додаткові:</p> <p>А. Зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;</p> <p>Б. Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання);</p> <p>В. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;</p> <p>Г. Громадські роботи.</p> <p>3. Встановіть відповідність:</p> <p>А. Громадські роботи;</p> <p>Б. Суспільно корисні роботи;</p> <p>В. Виправні роботи –</p> <p>1) Призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом</p>	<p>наданого даному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання);</p> <p>Б. Конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;</p> <p>В. Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;</p> <p>Г. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.</p> <p>2. Серед наведеного переліку адміністративних стягнень оберіть ті, що можуть накладатися як основні та як додаткові:</p> <p>А. Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;</p> <p>Б. Зобов'язання публічно або в іншій</p>
--	--	--

<p>грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення; В. Виправні роботи; Г. Суспільно корисні роботи.</p> <p>3. Встановіть відповідність:</p> <p>А. Громадські роботи; Б. Суспільно корисні роботи; В. Виправні роботи –</p> <p>1) Полягають у примусовому, тривалому у часі впливі на матеріальні цінності особи з метою її виховання та недопущення вчинення адміністративних проступків; 2) Полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, оплачуваних робіт, вид яких та перелік об'єктів, на яких порушники повинні виконувати ці роботи, визначає відповідний орган місцевого самоврядування; 3) Полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи</p>	<p>(суддею) на строк від ста двадцяти до трьохсот шістдесяти годин і виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми – не більше двох годин на день; 2) Призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день; 3) Призначаються тільки як основне стягнення і тільки за місцем постійної роботи порушника.</p>	<p>формі попросити вибачення у потерпілого; В. Конфіскація предметів; Г. Попередження.</p> <p>3. Встановіть відповідність:</p> <p>А. Громадські роботи; Б. Суспільно корисні роботи; В. Виправні роботи –</p> <p>1) Розмір штрафу в зазначеному випадку визначається із розрахунку, що чотири години невідбутих робіт дорівнюють одному неоподаткованому мінімуму доходів громадян; 2) Виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми – не більше двох годин на день; 3) Граничний термін застосування такої міри відповідальності – два місяці, а основне обмеження – це утримання до двадцяти процентів заробітку особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в доход держави.</p>
---	--	--

<p>навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.</p>		
БЛОК СИТУАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ		
<p>1. Патрульний поліцейський Петро, патрулюючи вул. Джавелінів в Покровському районі м. Кривого Рогу, побачив на дитячому майданчику гр. Хуліганенка В.С., який лежав на лаві й розпивав алкогольне пиво «Тетерів. Хмільна вишня». Підійшовши до нього, Петро встановив його особу за паспортом, перевірів, чи не притягався той протягом року до адміністративної відповідальності за вчинення аналогічних правопорушень за ІППП (встановив, що не притягався), та повідомив гр. Хуліганенкові В.С., що зараз випише останньому попередження, однак останній категорично заперечував свою провину, посилаючись на «пріоритетні напрями руху країни», які він почув по телевізору від Президента України, де</p>	<p>1. За торгівлю з рук предметами гігієни у невідповідному місці гр. Нестеренко В.О. поліцейський наклав штраф вигляді 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, про що склав протокол та вилучив всі предмети торгівлі, а саме: 5 бочок з рідким милом, три коробки з флаконами шампуню «Нівея» та три бритви для гоління. Перелік вилучених речей виклав на аркуші А4, котрий підписав та видав гр. Нестеренко В.О., додавши, що ці речі щойно було вилучено у дохід держави та повернути їх неможливо.</p> <p>ЗАВДАННЯ:</p> <p>1) Здійсніть юридичний аналіз ситуації.</p> <p>2) Чи є правомірними дії поліцейського?</p> <p>3) Чи дотримано принципи накладення адміністративного стягнення, визначені КУпАП?</p>	<p>1. 20.08.2023 на лінію «102» надійшов виклик від небайдужого громадянина Набридайло О.О. про те, що на вул. Челюскіна в м. Дніпро невідома дівчина періодично протягом місяця проходить до стовпа, спирається на нього та поводить себе дуже дивно. Через великий резонанс, що виник у соцмережах, на місце події було направлено кращого працівника – дільничного офіцера поліції Карлова В.В., який після прибуття виявив вказану дівчину та склав щодо неї постанову про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 173 КУпАП, оскільки поряд стояла купа людей, яких обурювала поведінка дівчини. Вважаючи, що всебічно дослідив ситуацію, до постанови він виніс стягнення у вигляді громадських робіт на строк 60 годин.</p>

<p>про це нічого не було сказано, і взагалі на те, що під час війни не цим треба займатися. Тоді поліцейський повідомив, що накладе стягнення у вигляді штрафу в розмірі 1000 грн з метою спонукання правопорушника до припинення правопорушення, що і зробив.</p> <p>ЗАВДАННЯ:</p> <p>1) Здійснить юридичний аналіз ситуації;</p> <p>2) Чи є правомірними дії поліцейського Петра?</p> <p>3) Чи є правомірними дії гр. Хуліганенка В.С.?</p> <p>4) Чи дотримано принципи накладення адміністративного стягнення, визначені КУпАП?</p> <p>5) Що поліцейський має скласти: протокол про адміністративне правопорушення, постанову про адміністративне правопорушення чи рапорт?</p> <p>2. Які стягнення можна винести за вчинення правопорушень із наведеного нижче переліку? Яким є порядок їх накладення?</p>	<p>4) Чи достатньо викладеного переліку документів?</p> <p>5) Чи дійсно наведена у фабулі процедура вилучення речей відповідає чинним приписам нормативно-правових актів?</p> <p>2. Які стягнення можна винести за вчинення правопорушень із наведеного нижче переліку? Яким є порядок їх накладення? Під кожную з наведених нижче статей розробіть фабулу та складіть необхідний перелік документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ч. 2 ст. 106-1 КУпАП; – ч. 2 ст. 178 КУпАП; – ч. 1 ст. 128 КУпАП; – ч. 1 ст. 192 КУпАП. 	<p>ЗАВДАННЯ:</p> <p>1) Здійснить юридичний аналіз ситуації.</p> <p>2) Чи правомірні є правомірними дії поліцейського?</p> <p>3) Чи дотримано принципи накладення адміністративного стягнення, визначені КУпАП?</p> <p>4) Чи має місце у ситуації склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173 КУпАП?</p> <p>5) Хто може виносити рішення про застосування такого заходу, як громадські роботи?</p> <p>2. Які стягнення можна винести за вчинення правопорушень із наведеного нижче переліку? Яким є порядок їх накладення? Під кожную з наведених нижче статей розробіть фабулу та складіть необхідний перелік документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ч. 1 ст. 175-1 КУпАП; – ч. 2 ст. 195 КУпАП; – ч. 2 ст. 135 КУпАП; – ч. 1 ст. 178 КУпАП.
--	---	--

<p>Під кожна з наведених нижче статей розробіть фабулу та складіть необхідний перелік документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ч. 1 ст. 44 КУпАП; – ч. 3 ст. 178 КУпАП; – ч. 1 ст. 89 КУпАП; – ч. 5 ст. 122 КУпАП. 		
--	--	--

■ ДО РОЗДІЛУ 2

КЕЙС № 1	КЕЙС № 2	КЕЙС № 3
БЛОК ЗАПИТАНЬ ІЗ ВІДКРИТОЮ ВІДПОВІДЮ		
<p>1. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.</p> <p>2. Роз'ясніть процедуру накладання стягнення при вчиненні кількох проступків.</p> <p>3. Назвіть форми відображення законності у діяльності поліцейських щодо накладення адміністративних стягнень.</p> <p>4. Фактори, що впливають на ступінь суспільної шкідливості наслідків адміністративного правопорушення і загроз громадській безпеці та громадському порядку – це...</p> <p>5. Чи можна вважати за обставину, що пом'якшує</p>	<p>1. Обставини, що пом'якшують покарання.</p> <p>2. Строки накладення адміністративних стягнень та їх виконання.</p> <p>3. У чому полягає індивідуалізація адміністративної відповідальності та застосування стягнення?</p> <p>4. Суб'єктивне ставлення особи-порушника до вчиненого нею адміністративного проступку, що ґрунтується на ступені вчинення нею суспільної шкідливості діянь та заподіяної шкоди охоронюваним законом суспільних відносин, – це...</p> <p>5. Вчинення правопорушення під</p>	<p>1. Обставини, що обтяжують покарання.</p> <p>2. Нормативно-правове визначення юрисдикції працівника поліції, в межах якої він може накладати адміністративні стягнення.</p> <p>3. Які обставини враховуються при накладенні стягнення поліцейським?</p> <p>4. Фактори, що викликають девіантну поведінку правопорушника під час вчинення ним адміністративного правопорушення або впливають на ступінь суспільної шкідливості наслідків цього проступку після його вчинення, – це...</p> <p>5. Вчинення правопорушення неповнолітнім як</p>

<p>адміністративну відповідальність, ситуацію, за якої особа через примус компенсує завдану нею шкоду?</p> <p>6. Чи може поліцейський під час розгляду справи, встановивши інші обставини або фактори, що не передбачені приписами ст. 34 КУпАП, але пом'якшують адміністративну відповідальність, застосувати їх до особи, яка притягається до адміністративної відповідальності?</p> <p>7. Особливості накладення стягнення при розгляді справ без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.</p> <p>8. Чи завжди вчинення адміністративного правопорушення в стані алкогольного сп'яніння є обтяжуючою обставиною?</p>	<p>впливом сильного душевного хвилювання як обставина, що пом'якшує покарання.</p> <p>6. Чи можна вважати ігнорування вимоги уповноважених на те осіб припинити протиправну поведінку як обставину, що обтяжує адміністративну відповідальність?</p> <p>7. Охарактеризуйте відмінні риси між втягненням неповнолітнього в правопорушення та примушуванням.</p> <p>8. Накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень.</p>	<p>пом'якшувальна обставина.</p> <p>6. Чи можна вважати вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха як обставину, що обтяжує адміністративну відповідальність?</p> <p>7. За якими ознаками можна відрізнити склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 304 ККУ, від складу адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 180 КУпАП?</p> <p>8. Накладення стягнень за сукупністю адміністративних проступків.</p>
--	---	---

БЛОК ЗАВДАНЬ ІЗ ВИБОРОМ КІЛЬКОХ ВАРІАНТІВ ВІДПОВІДЕЙ

1. Серед наведеного переліку обставин оберіть лише ті, що належать до обтяжуючих:

А. Вчинення правопорушення вагітною жінкою, що має дитину віком до 14 років;

Б. Вчинення правопорушення під впливом алкогольних напоїв (у стані сп'яніння);

В. Ігнорування правопорушником вимоги працівника поліції припинити вчинення правопорушення;

Г. Вчинення правопорушення сиротою.

Д. Вчинення правопорушення особою з інвалідністю другої або третьої групи.

2. Серед наведеного переліку обставин оберіть лише ті, що належать до пом'якшуючих:

А. Нещире розкаяння

1. Серед наведеного переліку обставин оберіть лише ті, що належать до обтяжуючих:

А. Повторне вчинення протягом року однорідного правопорушення, за яке особу ще не було піддано

адміністративному стягненню;

Б. Вчинення правопорушення через релігійні переконання;

В. Вчинення правопорушення в умовах землетрусу (якщо сам факт жодним чином не пов'язаний із землетрусом);

Г. Вчинення правопорушення кількома друзями (групою);

Д. Вчинення правопорушення раніше засудженою особою.

2. Серед наведеного переліку обставин оберіть лише ті, що належать до пом'якшуючих:

А. Вчинення правопорушення вагітною багатодітною

1. Серед наведеного переліку обставин оберіть лише ті, що належать до обтяжуючих:

А. Втягнення малолітньої особи у правопорушення;

Б. Втягнення неповнолітньої особи у правопорушення;

В. Повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню;

Г. Вчинення правопорушення з необережності (халатності);

Д. Вчинення правопорушення в стані сильного алкогольного або наркотичного сп'яніння.

2. Серед наведеного переліку обставин оберіть лише ті, що належать до пом'якшуючих:

А. Добровільне відшкодування збитків;

Б. Вчинення

<p>винного; Б. Відшкодування частини завданих правопорушенням збитків; В. Відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення; Г. Вчинення правопорушення при збігу сімейних обставин.</p>	<p>матір'ю; Б. Вчинення правопорушення під впливом сильного емоційного хвилювання; В. Щире розкаяння винного; Г. Усунення заподіяної шкоди.</p>	<p>правопорушення батьком, який має дитину віком до 1 року; В. Вчинення правопорушення неповнолітнім; Г. Вчинення правопорушення малолітнім.</p>
--	---	--

БЛОК СИТУАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

<p>Вагітна багатодітна мати, що має трьох дітей віком до 1 року, перебуваючи у стані сильного наркотичного сп'яніння, в пориві сильного душевного хвилювання через збіг тяжких сімейних та особистих обставин вчинила домашнє насильство стосовно одного із своїх дітей – Олексія (12 років), під час якого накричала на останнього, сильно відлупцювала (без тілесних ушкоджень) та висказала йому все, що накопало за багато років. Олексій зателефонував батьку,</p>	<p>Під час землетрусу 15-річний Девід скористався відсутністю уваги батьків та працівників МакДональдз (де вони переховувалися під час землетрусу) та поцупив із прилавку біг-мак меню на загальну суму 268 грн 40 коп. і з'їв його. Оскільки батьки не приховали коштів, працівники МакДональдз викликали наряд поліції (одразу після закінчення землетрусу).</p> <p>ЗАВДАННЯ: 1) Здійснить юридичний аналіз</p>	<p>Десятирічний Павлусь, почувши грім, у стані сильного душевного хвилювання сильно стиснув сусідського kota, чим завдав йому фізичного болю. Сусіди, зрозумівши це, викликали працівників поліції та пояснили, що Павлусь уже не перший раз мучить їхнього kota, а цього разу перейшов усі межі. Сусіди вимагають притягнути Павлуса за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 89 КУпАП.</p> <p>ЗАВДАННЯ: 1) Здійснить</p>
---	---	--

<p>Матвію, який у цей час перебував на роботі, та поскаржився на мати. Дізнавшись про це, батько викликав працівників поліції.</p> <p>ЗАВДАННЯ:</p> <p>1) Здійснить юридичний аналіз ситуації.</p> <p>2) Чи можна з огляду на наведену фавбулу застосувати до матері Олексія пом'якшуючі обставини?</p> <p>3) Чи можна з огляду на наведену фавбулу застосувати до матері Олексія обтяжуючі обставини?</p> <p>4) Яку відповідальність нестиме мати Олексія? І чи нестиме її взагалі?</p> <p>5) Які мають бути дії працівників поліції, якщо мати Олексія не відчинить двері до квартири?</p>	<p>ситуації.</p> <p>2) Кваліфікуйте подію.</p> <p>3) Хто понесе відповідальність у цій ситуації? І чи понесе взагалі?</p> <p>4) Де не варто переховуватися під час землетрусів?</p> <p>5) Складіть усі необхідні процесуальні документи до наданої фавбули.</p>	<p>юридичний аналіз ситуації.</p> <p>2) Кваліфікуйте подію.</p> <p>3) Назвіть наявні пом'якшуючі обставини.</p> <p>4) Назвіть наявні обтяжуючі обставини.</p> <p>5) Хто понесе відповідальність?</p>
---	---	--

■ ДО РОЗДІЛУ 3

КЕЙС № 1	КЕЙС № 2	КЕЙС № 3
БЛОК ЗАПИТАНЬ ІЗ ВІДКРИТОЮ ВІДПОВІДДЮ		
<p>1. Строки оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення.</p> <p>2. Складіть перелік установ вашого населеного пункту, де може бути оскаржено постанову у справі про адміністративне правопорушення.</p> <p>3. Особливості оскарження рішення уповноваженого органу адміністративно-юрисдикційної діяльності в частині застосування положень ст. 40 КУпАП.</p> <p>4. Чи можна оскаржити постанову у справі про адміністративне правопорушення після 10 діб із дня її винесення? Назвіть процедуру.</p> <p>5. Чи можна за результатами розгляду скарги винести рішення про залишення постанови без змін та надіслати справу на новий розгляд?</p> <p>6. Відшкодування шкоди, заподіяної громадянинуві незаконним накладенням</p>	<p>1. Порядок оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення.</p> <p>2. Коло осіб, що мають право виносити постанови у справі про адміністративне правопорушення.</p> <p>3. Чи звільняється від державного мита особа, яка оскаржила постанову у справі про адміністративне правопорушення?</p> <p>4. Порядок розгляду скарг у Національній поліції України.</p> <p>5. Чи можна за результатами розгляду скарги винести рішення про скасування постанови та залишення скарги без задоволення?</p> <p>6. У разі винесення постанови про накладення адміністративного стягнення органом, що не правомочний вирішувати таку справу, якою буде подальша доля цієї справи?</p> <p>7. Чи є правильним таке твердження: <i>особа, щодо якої було застосовано адміністративне стягнення, має право</i></p>	<p>1. Коло осіб, що мають право оскаржити постанови у справі про адміністративне правопорушення.</p> <p>2. Чи можливе одночасне накладення основного та додаткового адміністративного стягнення? Якщо так, назвіть процедуру.</p> <p>3. Протягом якого часу може бути подано скаргу на постанову у справі про адміністративне правопорушення?</p> <p>4. Порядок розгляду скарг на постанови у справі про адміністративне правопорушення.</p> <p>5. Чи можна за результатами розгляду скарги винести рішення про зміну заходу стягнення?</p> <p>6. У який строк копія рішення за скаргою на постанову у справі про адміністративне правопорушення надсилається особі, щодо якої її винесено?</p> <p>7. Чи є правильним таке твердження: <i>особа, щодо якої було застосовано</i></p>

<p>адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або виправних робіт.</p> <p>7. Чи є правильним таке твердження: <i>особа, щодо якої було застосовано адміністративне стягнення, має право відшкодувати потенційно можливий заробіток або ж інші грошові доходи, котрі вона могла втратити внаслідок незаконних дій суб'єкта владних повноважень.</i></p> <p>8. Здійсніть аналіз судових рішень щодо оскаржень рішень у справах про адміністративні правопорушення за ст. 178 КУпАП. Оберіть кілька найбільш цікавих, на вашу думку, рішень та обговоріть їх у групі.</p>	<p><i>відшкодувати штрафи, стягнуті на виконання постанови суду, судовий збір.</i></p> <p>8. Здійсніть аналіз судових рішень щодо оскаржень рішень у справах про адміністративні правопорушення за ст. 44-3 КУпАП. Оберіть кілька найбільш цікавих, на вашу думку, рішень та обговоріть їх у групі.</p>	<p><i>адміністративне стягнення, має право відшкодувати суми, сплачені громадянином у зв'язку з наданням йому юридичної допомоги.</i></p> <p>8. Здійсніть аналіз судових рішень щодо оскаржень рішень у справах про адміністративні правопорушення за ст. 175-1 КУпАП. Оберіть кілька найбільш цікавих, на вашу думку, рішень та обговоріть їх у групі.</p>
--	--	--

БЛОК СИТУАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

<p>20.10.2023 о 23:55, патрулюючи містом, працівники поліції помітили на зупинці громадського транспорту «Вул. Біткоїнів» громадянку, яка палила цигарку. Вбачаючи склад адміністративного правопорушення, поліцейські підійшли до жінки, яка одразу</p>	<p>Гр. Сліпарик С.С. у 2021 р. при невстановлених обставинах загубив свій закордонний паспорт. У серпні 2023 р. при переоформленні документів на квартиру йому було відмовлено з посиланням на те, що він не сплатив більш як 100 штрафів на загальну суму 250 000 грн. Гр.</p>	<p>01.01.2023 під час дії загальнодержавного карантину гр. Івась І.І. знаходився у парку без захисної маски. Проходячи повз, поліцейський побачив це та виніс йому постанову за ч. 2 ст. 44-3 КУпАП, наклавши стягнення у вигляді 15 неоподатковуваних мінімумів доходів</p>
--	---	--

<p>потушила цигарку та вибачилась, однак невблаганні представники закону все ж склали постанову про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 175-1 КУпАП. Жінка повідомила, що відмовляється від підпису. Тоді працівники поліції склали протокол, в якому зазначили, що особа відмовилась від підпису. Оскільки у нічний час свідків, понятих поблизу не було, протокол було складено без їх участі. Боді-камер не було видано працівникам. Відеокамер поблизу не виявлено. Працівниками поліції було складено рапорт про виявлений факт у кількості 3 одиниць, котрі було додано до протоколу як доказ. Жінка надавати пояснення відмовилась, посилаючись на ст. 63 Конституції України, наступного дня подала скаргу на дії працівників поліції та, не бажаючи нести відповідальність, повністю заперечувала подію.</p> <p>ЗАВДАННЯ: 1) Здійснить</p>	<p>Сліпарик С.С. був збентежений, адже жодних штрафів йому не виписували, і взагалі, він ідентифікує себе як законослухняний громадянин. Із метою розібратися в ситуації гр. Сліпарик С.С. звернувся до найближчого відділення поліції, де попросив надати йому будь-які документи щодо неспланих штрафів для їх оскарження, оскільки вважав, що хтось заволодів його документами та оформлював на них штрафи.</p> <p>ЗАВДАННЯ: 1) Здійснить юридичний аналіз ситуації. 2) Кваліфікуйте подію. 3) Який алгоритм дій оскарження в цій ситуації? 4) Чи має значення в цій ситуації факт незвернення гр. Сліпарика С.С. до Національної поліції України одразу після втрати паспорта? 5) Які можливі результати розгляду звернення гр. Сліпарика С.С. до поліції?</p>	<p>громадян. Гр. Івась І.І. був не згоден із винесеною постановою та наступного дня подав скаргу.</p> <p>ЗАВДАННЯ: 1) Здійснить юридичний аналіз ситуації. 2) Кваліфікуйте подію. 3) Детально ознайомтесь із фабулою та положеннями КУпАП (відслідкуйте зміни у ст. 44-3 КУпАП). Чи помітили ви якусь невідповідність? 4) Чи дійсно станом на 01.01.2023 поліцейський мав право складати постанову за порушення ч. 2 ст. 44-3 КУпАП на гр. Івась І.І.? 5) Якого алгоритму дій мав дотриматися поліцейський при здійсненні своїх повноважень та при виявленні окресленої події? 6) Складіть юридично виважений зміст скарги на складену постанову.</p>
---	---	--

<p>юридичний аналіз ситуації.</p> <p>2) Чи можна притягнути жінку до відповідальності за подій, описаних у фабулі?</p> <p>3) Який результат розгляду скарги, на вашу думку, буде найбільш доречним?</p> <p>4) Чи припустилися працівники поліції помилок при документуванні події?</p> <p>5) Складіть необхідний алгоритм дій поліцейських за наданою фабулою (при виявленні такої події)?</p>		
--	--	--

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.
4. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
6. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.
7. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.
8. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>.
9. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01 2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
11. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text>.
12. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15.02.1995. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-вр#Text>.
13. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення : Закон України від 22.09.2005. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2899-15#Text>.
14. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>.
15. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
16. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від 01.12.1994. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>.
17. Про затвердження Порядку зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів : постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2012 № 17.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/17-2012-%D0%BF#Text>.

18. Про затвердження Порядку зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу : постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2008 № 422. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2008-%D0%BF#Text>.

19. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-п#Text>.

20. Про затвердження Порядку тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб та його повернення : постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1086. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1086-2008-%D0%BF#Text>.

21. Про затвердження Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання : постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1102. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2008-%D0%BF#Text>.

22. Про Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним : постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 № 1340. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1340-98-%D0%BF#Text>.

23. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 № 650. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.

24. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>.

25. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2015 № 1395. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text>.

26. Про затвердження Порядку виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт : наказ Міністерства юстиції України від 19.03.2013 № 474/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-13#Text>.

27. Адміністративна відповідальність : мультимедійний навч. посібник. *Національна академія внутрішніх справ.* URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_3.html.

28. Бахчев К. В., Молчанов Р. Ю., Шевяков М. О. Особливості адміністративної діяльності поліцейських у сфері порушення водіями правил

користування транспортними засобами (у схемах) : навч. посібник. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 112 с.

29. Гаркуша В. В., Молчанов Р. Ю., Шевяков М. О. Діяльність поліції щодо оформлення матеріалів адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху : навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 120 с.

30. Бахчев К. В., Шевяков М. О., Захарченко О. В. Особливості застосування поліцейських заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (у схемах) : навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 156 с.

31. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар ; за заг. ред. А. С. Васильєва, О. І. Миколенка. Харків : ТОВ «Одісей», 2010. 1024 с.

32. Науково-практичний коментар до ст. 35 Кодексу України про адміністративні правопорушення. *Адвокат Прокопенко Вадим*. URL : <http://www.jurists.org.ua/administrative-law/5605-naukovo-praktichniy-komentar-do-st-35-kodeksu-ukrayini-pro-admnstrativn-pravoporushennya.html>.

33. Порядок оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення. *Судова влада України*. URL : https://court.gov.ua/sud1690/pravova_dopomoga/poryadok_oskargennya_postanov

34. Громадські роботи можна замінити штрафом. *Баланс*. URL : <https://balance.ua/news/archive/obschestvennye-raboty-mogno-zamenit-shtrafom>.

Навчальне видання

**Камишанський Олексій Юрійович
Шевяков Максим Олександрович
Бахчев Костянтин Вікторович
Каліман Максим Романович**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАКЛАДЕННЯ
ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ**

Редактори, оригінал-макет –
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга
Редактор *О. Ю. Чижевська*

Підп. до друку 12.10.2023. Формат 60x84/16. Друк – цифровий. Гарнітура – Times.
Ум.-друк. арк. 3,49. Обл.-вид. арк. 3,75. Наклад – 45 прим. Зам. № 06/23-мр

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rrv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018